

SODOBNE NERELACIJSKE PODATKOVNE BAZE (NOSQL)

**UNIVERZITETNI ŠTUDIJ RI IN UI, 3. LETNIK
MAGISTRSKI ŠTUDIJ RI**

Matjaž Kukar, 2021/22

Vsebina

- problemi relacijskih podatkovnih baz (teoretični in praktični)
- nerelacijske podatkovne baze, NoSQL
- MongoDB (dokumentni SUPB)
  - namestitev
  - delo z dokumenti
  - iskanje
  - posodabljanje
  - vgnezdeni dokumenti
  - kurzorji
  - indeksiranje
- Neo4j (grafni SUPB)
  - namestitev
  - delo z grafi
  - iskanje

Uvod

"Facebook now has more than 1.8 billion monthly active users. Its data storage is more than 300 petabytes. Every 60 seconds on Facebook:

- *510 comments are posted*
- *293,000 statuses are updated*
- *136,000 photos are uploaded"*

"Twitter now has more than 320 million active users, sending > 500 million tweets every day"

"Webscale" aplikacije

- veliko podatkov
- veliko istočasnih uporabnikov
- veliko zahtevanih obdelav
- časovno pogojene obremenitve (Facebook torek in četrtek +20%)

So relacijske baze primerne za takšna bremena?

Problemi z resursi - možne rešitve

- **vertikalno skaliranje (scaling up):** nadgradnja virov z zmogljivejšimi
  - kje je meja? cena?
- **horizontalno skaliranje (scaling out):** porazdelitev podatkov po več strežnikih
  - master-slave: pisanje se izvaja na glavnem strežniku, branja se lahko izvajajo iz sekundarnih baz (problem - konsistentnost)
  - deljenje podatkov (partitioning, sharding): razdelitev podatkov v podmnožice, boljše skaliranje, vendar izguba možnosti izvedbe stikov med podatki in referenčne integritete
- **druge možne rešitve**
  - replikacija cele baze v več "master" baz,
  - izvedba brez stikov – denormalizacija (stiki so eno od ozkih grl),
  - hranjenje majhnih baz v primarnem spominu,
  - nerelacijske rešitve?

NoSql

Not
Only SQL

- **relacijske baze:** *one size fits all*
- **ozka grla**
  - Stične operacije
  - Konsistentnost podatkov v PB pri sočasni uporabi - ACID
- **nerelacijske baze:** *prilagojene zbirke podatkov za specifične aplikacije*
  - večinoma žrtvujejo shemo ACID
  - shema BASE (basically available, soft state, eventually consistent)
  - prednosti: cena, zmogljivost
  - slabosti: pomanjkanje standardov, potrebna specifična priučitev, omejena prenosljivost, nezrelost tehnologije
  - ne uporabljajo fiksne podatkovne sheme in stikov!

BASE vs ACID

Not
Only SQL

Basic Availability

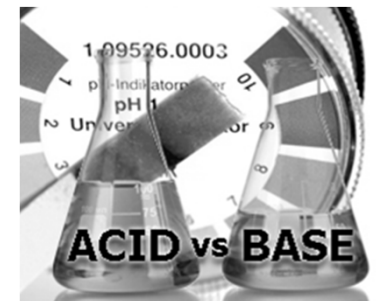
- Podatki v PB so dostopni „večino časa“

Soft-state

- Konsistentnost pisanja ni zagotovljena, ravno tako ne konsistentnost med replikami podatkov (v vsakem trenutku)

Eventual consistency

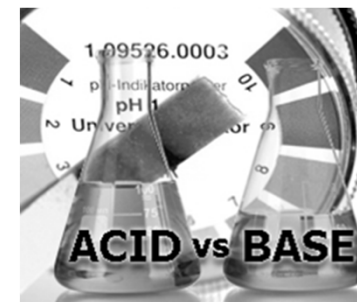
- Sčasoma se podatek „stabilizira“ v konsistentno stanje

CAP – zaželene lastnosti PB

Not
Only SQL

- Consistency - konsistentnost: (ACID)
Vsako branje prebere zadnjo veljavno vrednost podatka (ali pa branje ni dovoljeno)
- Availability – razpoložljivost:
Vsaka bralna zahteva dobi vrnjeno vrednost (v principu brez garancije, da gre za zadnjo verzijo podatka).
- Partition tolerance – zmožnost delitve podatkov:
Sistem deluje kljub težavam (zakasnitve ali izgube podatkov) na poljubno velikem delu (<100%) povezav med vozlišči.

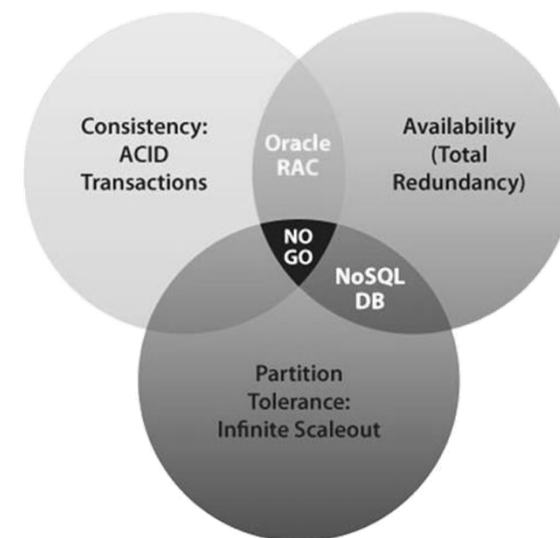

Teorem CAP

- Eric Brewer, 2000; dokaz na MIT 2002
- Vsak sistem za delo s podatki ima tri lastnosti:
  - konsistentnost (Consistency),
  - razpoložljivost (Availability) in
  - zmožnost delitve podatkov (Partitions)
- Teorem pravi: pri deljenju podatkov lahko zagotovimo **največ dve** od teh treh lastnosti

Primer: podatke razdelimo na več računalnikov. Kasnejša posodobitev podatka zahteva posodobitev vseh kopij. Scenarija:

- zaklenemo vse kopije, da zagotovimo konsistentnost (zmanjšana razpoložljivost), ali
- žrtvujemo konsistentnost na račun večje razpoložljivosti (sčasoma podatki postanejo konsistentni)

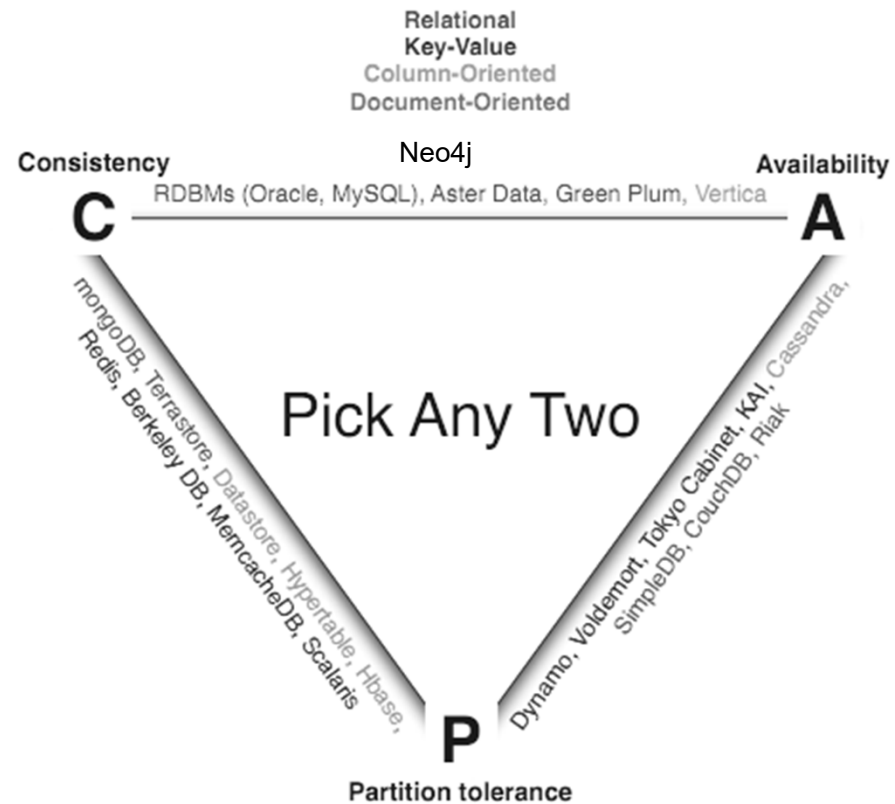
Teorem CAP

Torej: žrtvovati je potrebno enega od kriterijev: C, A ali P

- **konsistentni in razpoložljivi (CA)** sistemi imajo težavo z deljenjem podatkov, težave običajno obvladujejo z replikacijo,
- **konsistentni, porazdeljeni sistemi (CP)** imajo težavo z razpoložljivostjo podatkov ob naporu zagotavljanja njihove konsistentnosti,
- **razpoložljivi, porazdeljeni sistemi (AP)** dosegajo sčasno konsistentnost (eventual consistency) z replikacijo podatkov in občasnim preverjanjem konsistentnosti v podatkovnih vozliščih.

Teorem CAP

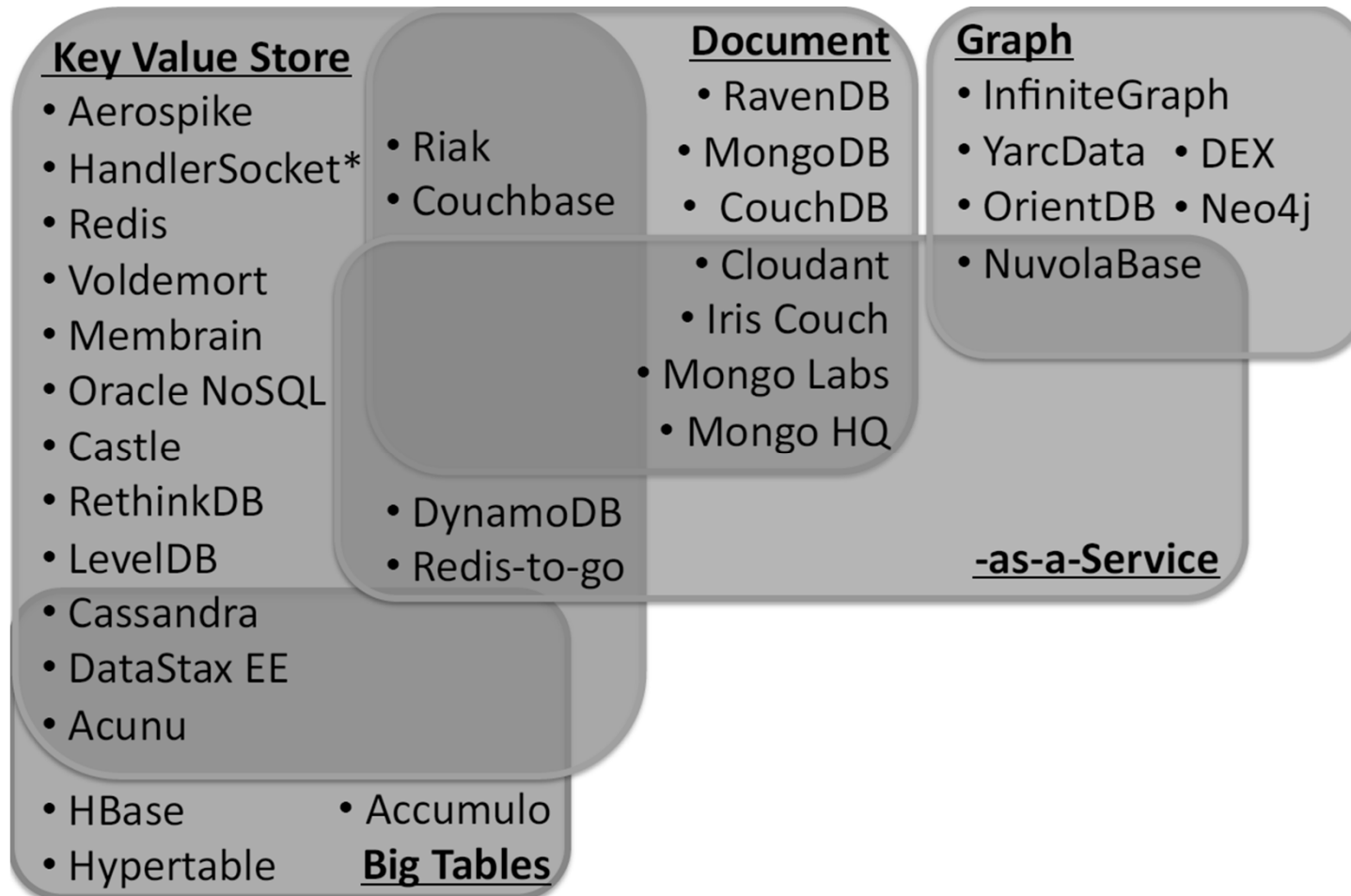

Izvedbe NoSQL

- Prilagojene specifičnim načinom uporabe in vrstam aplikacij
  - **shrambe s ključi (key-value pairs):** BerkleyDB, Keyspace, Dymomite, Voldemort, MemcachedDB in Tokyo Cabinet.
  - **dokumentne zbirke:** MongoDB (Foursquare, SourceForge, Fotopedia, Joomla Ads), CouchDB (CERN, BBC), Redis
  - **zbirke grafov:** Neo4j, AllegroGraph, InfoGrid, Sones, graphDB in FlockDB
  - **stolpično usmerjene zbirke (column-oriented databases):** Hypertable in Cassandra (Digg, Facebook, Twitter, Rackspace), dodatki rel. bazam
  - **objektne shrambe:** Oracle Coherence, db4o, ObjectStore, GemStone, Polar

NoSQL SUPB

Težave NoSQL

- Ni standardnega povpraševalnega jezika
  - Sami delamo, kar sicer dela SQL prevajalnik (nizkonivojske operacije)
- Zavržemo 40 let izkušenj relacijskih SUPB
  - Težko smo boljši od prevajalnika
  - Visokonivojski jeziki so boljši po več kriterijih (neodvisnost od podatkov, manj kode)
- Ni shranjenih podprogramov
  - samo ena interakcija med aplikacijo in SUPB (namesto ena za vsak zapis, kot pri NoSQL)
  - premaknemo kodo k podatkom in ne obratno
- Če ACID danes ne potrebujemo, ali lahko zagotovimo to za jutri?
  - premiki podatkov, nekomutativne posodobitve, večzapisna stanja
  - če potrebujemo integritetne omejitve
  - eventualna konsistentnost → zmeda v podatkih

Za kaj oz. kdaj je torej primeren NoSQL

- Netransakcijski sistemi
- Enozapisne, komutativne transakcije
- Neprimerno za sodobne OLTP sisteme
- Ne potrebujemo enovitega povpraševalnega jezika
  - programska koda
  - CQL, UnQL (po zgledu SQL, nestandardno, nekompatibilno)

SQL + NoSQL = NewSQL?

- NoSQL:
  - Nova, moderna zvrst nerelacijskih SUPB
  - Zavračanje pojmov fiksnih shem tabel in stičnih operacij
  - Načrtovan z namenom omogočanja zahtev po masivnem horizontalnem skaliranju
  - Omogoča upravljanje podatkov brez definirane sheme
  - Bye, bye, SQL
- NewSQL
  - Zadnji trend na področju relacijskih SUPB
  - Ohranja SQL in ACID
  - Načrtovan z namenom omogočanja zahtev po masivnem horizontalnem skaliranju ali
  - Tako velik performančni napredek, da horizontalno skaliranje ni več potrebno (VoltDB)

NewSQL SUPB

-as-a-Service

- StormDB
- Xeround
- Tokutek

Storage engines

• Datomic

• Akiban

• GenieDB

• ScaleDB

• MySQL Cluster

• Zimory Scale

• MemSQL

• Drizzle

• VoltDB

• JustOneDB

• ParElastic

• Continuent

• Galera

New databases

• NuoDB

• SQLFire

• Translattice

• Clustrix

• SchoonerSQL

• ScaleBase

• ScaleArc

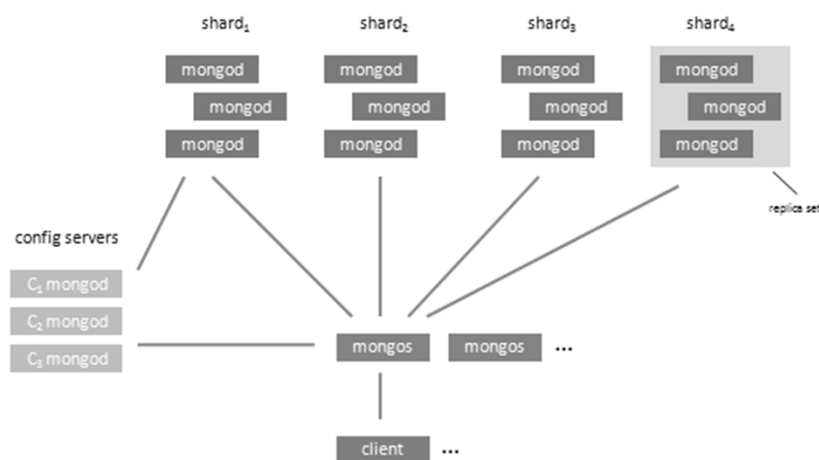
• CodeFutures

Clustering/sharding

MongoDB – dokumentni nerelacijski SUPB

- dokumentno-usmerjen SUPB (JSON/BSON)
- lasten komunikacijski protokol, ki uporablja TCP/IP
- konzola uporablja JavaScript sintakso
- podatkovna baza -> zbirke dokumentov (Collections) -> dokumenti (Documents)
- replikacija v obliki master-slave, delitev podatkov (sharding)
- napisan v C++
- sistem ne uporablja stikov podatkov (vendar možni v uporabniškem programu)
- podatkovni tipi: null, boolean, 32-bit integer, 64-bit integer, 64-bit floating point, string

- polna postavitve sistema:
  - mongod - strežnik podatkov
  - mongos - usmerjevalnik k podмноžici podatkov
  - strežniki so lahko replicirani (redundantnost)
  - ločena konfiguracija od podatkov (konfiguracijski strežniki)

Namestitev

- <http://www.mongodb.org/>, prenos 32/64-bitne različice
- mongod - strežniški program
  - pot do podatkov: argument --dbpath ali uporaba konfiguracijske datoteke in --config
  - strežnik posluša na vratih 27017
  - (spletni administrativni strežnik posluša na vratih 28017)
- mongod - strežniški program
- mongo - priložen odjemalec (ukazna vrstica)
- pogosta uporaba JSON in JavaScript sintakse (specifikacija dokumentov, poizvedb, skripte, ...)

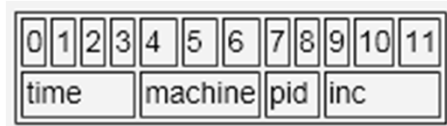
```
> mongod --config mongodb.config
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] MongoDB starting : pid=8384 port=27017 dbpath=c:\mongodb\data 64-bit host=quaddrix
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] db version v2.2.0, pdfile version 4.5
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] git version: f5e83eae9cfbec7fb7a071321928f00d1b0c5207
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] build info: windows sys.getwindowsversion(major=6, minor=1, build=7601, platform=2,
service_pack='Service Pack 1') BOOST_LIB_VERSION=1_49
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] options: { config: "mongodb.config", dbpath: "c:\mongodb\data" }
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] journal dir=c:/mongodb/data/journal
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] recover : no journal files present, no recovery needed
Mon Nov 05 16:20:46 [initandlisten] waiting for connections on port 27017
Mon Nov 05 16:20:47 [websvr] admin web console waiting for connections on port 28017
```

Primerjava pojmov

SQL	MongoDB
database (podatkovna baza)	database (podatkovna baza)
table (tabela)	collection (zbirka)
row (vrstica)	dokument JSON
column (stolpec)	JSON field (polje v dokumentu JSON)
primary key (primarni ključ)	polje _id v dokumentu JSON
indeks	indeks
group by	agregacija

Primarni ključ dokumenta: `_id`

- Striktneje: ekvivalent primarnega ključa
- Imeti mora enolično določeno vrednost
- Lahko je poljubnega tipa
- Lahko ga podamo pri kreiranju dokumenta
- Če ga ne podamo, ga MongoDB kreira avtomatsko v obliki `ObjectId`
- `ObjectId`:
  - 12-bytni BSON (binarni JSON) zapis

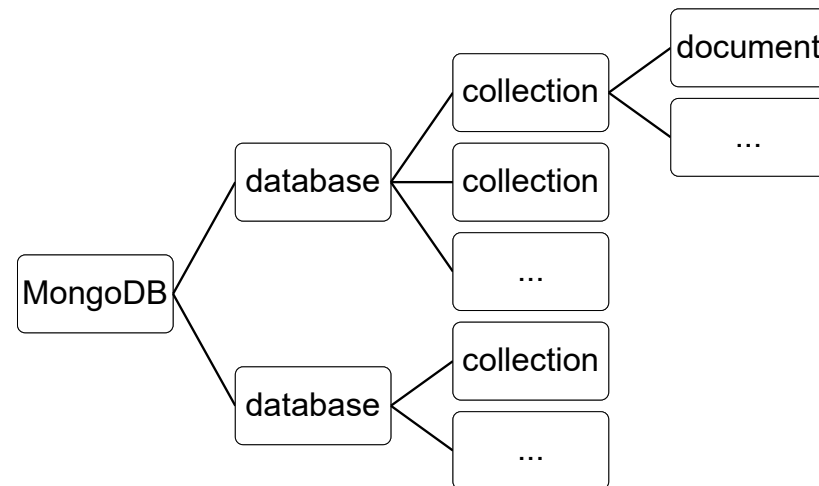

Prvi koraki

```
show dbs // seznam baz podatkov
show collections // seznam zbirk
use <podatkovna_baza> // uporabi podano bazo
db // referenca do aktivne baze
```

```
db.help() // pomoč
db.stats() // statistike
db.version() // različica
```

- lena izvedba: **ustvarjanje baz in zbirk** je implicitno ob ustvarjanju dokumentov

Delo z dokumenti

```
// največja velikost dokumenta 16 MB (2018)
db.studenti.insert({ime: "janko", priimek: "novak"})

db.studenti.remove(kriterij)
db.studenti.drop() // brisanje cele zbirke (hitreje!)

db.studenti.find()

db.studenti.find(kriterij) // vrne kurzor na zadetke
db.studenti.findOne(kriterij) // vrne prvi zadetek

// zamenja vse dokumente, ki ustrezajo kriteriju
db.studenti.update(kriterij, novi_dokument)

// To je Javascript sintaksa, pymongo sintaksa je malenkost drugačna
```

Iskanje - modifikatorji


```
db.x.find({visina: {$gte: 180}}) // višina večja od 180
// podobno $lt, $lte, $gte
db.x.find({prijatelji: {$ne: "Bojan"}}) // prijatelj ni enak "Bojan"
db.x.find({teza: {$in: [70, 75]}}) // teža je v podani množici
db.x.find({teza: {$nin: [70, 75]}}) // teža ni v podani množici
db.x.find({$or: [{teza: {$gt: 80}},
                 {visina: {$gt: 180}}]}) // disjunkcija
db.x.find({teza: {$not : {$mod: [5,0]}}}) // teža ni deljiva s 5
db.x.find({prijatelji: {$all: ["Bojan", "Teo"]}}) // vsebovanost podmnožice
db.x.find({prijatelji: {$size: 3}}) // velikost polja je 3
db.x.find({}, {prijatelji: {$slice: [0,2]}}) // izberi rezino (del) polja
db.x.find({polje : {$exists : 1}}) // izberi, če polje obstaja
```

Posodabljanje


```
db.x.update({ime: "Eva"}, {nov dokument}) // zamenjaj cel dokument
db.x.update({ime: "Eva"}, {$set : {mama : "Ana"}}) // nastavi polje
db.x.update({ime: "Eva"}, {$unset : {mama : 1}}) // odstrani polje
db.x.update({ime: "Eva"}, {$inc : {starost : 5}}) // inkrement polja
db.x.update({ime: "Eva"}, {$push : {prijatelji : "Janez"}}) // dodaj v polje
db.x.update({ime: "Eva"}, {$addToSet : {loto : 42}}) // dodaj brez ponav.
db.x.update({ime: "Eva"}, {$pop : {loto : 1}}) // odstrani s konca
db.x.update({ime: "Eva"}, {$pop : {loto : -1}}) // odstrani z začetka
db.x.update({ime: "Eva"}, {$pull : {loto : 15}}) // odstrani iz polja

db.x.update({ime: "Eva"}, {$inc : {starost : 5}}, true) // če ne obstaja, dodaj
db.x.update({ime: "Eva"}, {$inc : {starost : 5}}, true, true) // posodobi vse zadetke
```


Gnezdeni dokumenti

- možno gnezdenje dokumentov in iskanje po gnezdenih poljih (npr. knjige.avtorjev)

```
doc = { ime : "Janko",
        priimek : "Novak",
        knjige : [
            { avtorjev : 3, strani : 100},
            { avtorjev : 5, strani : 50},
            { avtorjev : 8, strani : 400}
        ]
    }
```

```
// iskanje z identično vsebino
```

```
db.primer.find({ime: {priimek: "Novak", prvo: "Janko"}})
```

```
// iskanje po poljih
```

```
db.primer.find({"ime.prvo": "Janko", "ime.priimek": "Novak"})
```

```
// pogoji vezani na vsebino vsakega elementa
```

```
db.primer.findOne({knjige: {$elemMatch: {avtorjev : 3, strani : 50 }}})
```

```
// pozicijsko iskanje
```

```
db.primer.findOne({"knjige.1.strani": 50})
```

```
// $ nadomesti pozicijo najdenega dokumenta
```

```
db.primer.findOne({"knjige.avtorjev" : 3, "knjige.strani": 50 }, {"knjige.$":1})
```

Literatura

- Osnovna literatura
<http://docs.mongodb.org/manual>
- kratki (referenčni) povzetki:
<http://www.10gen.com/reference>
- Peter Membrey, MongoDB Basics, Apress, 2014
<https://www.apress.com/gp/book/9781484208960>
- Python data persistence: With SQL and NOSQL Databases
<https://bpbonline.com/products/python-data-persistence-sql-and-nosql-programming-book-ebook>

Literatura

Queries and What They Match .....

<code>{a: 10}</code>	Docs where a is 10, or an array containing the value 10.
<code>{a: 10, b: "hello"}</code>	Docs where a is 10 and b is "hello."
<code>{a: {\$gt: 10}}</code>	Docs where a is greater than 10. Also <code>\$lt</code> (<), <code>\$gte</code> (>=), <code>\$lte</code> (<=), and <code>\$ne</code> (!=).
<code>{a: {\$in: [10, "hello"]}}</code>	Docs where a is either 10 or "hello."
<code>{a: {\$all: [10, "hello"]}}</code>	Docs where a is an array containing both 10 and "hello".
<code>{"a.b": 10}</code>	Docs where a is an embedded document with b equal to 10.
<code>{a: {\$elemMatch: {b: 1, c: 2}}}</code>	Docs where a is an array containing a single item with both b equal to 1 and c equal to 2.
<code>{\$or: [{a: 1}, {b: 2}]}</code>	Docs where a is 1 or b is 2.
<code>db.foo.find({a: /^m/})</code>	Docs where a begins with the letter "m".

The following queries cannot use indexes as of MongoDB v2.0. These query forms should normally be accompanied by at least one other query term which *does* use an index:

<code>{a: {\$nin: [10, "hello"]}}</code>	Docs where a is anything but 10 or "hello."
<code>{a: {\$mod: [10, 1]}}</code>	Docs where a mod 10 is 1.
<code>{a: {\$size: 3}}</code>	Docs where a is an array with exactly 3 elements.
<code>{a: {\$exists: true}}</code>	Docs containing an a field.
<code>{a: {\$type: 2}}</code>	Docs where a is a string (see bsonspec.org for more types).
<code>{a: /foo.*bar/}</code>	Docs where a matches the regular expression "foo.*bar".
<code>{a: {\$not: {\$type: 2}}}</code>	Docs where a is not a string. <code>\$not</code> negates any of the other query operators.

Literatura

SQL	MongoDB
SELECT * FROM users WHERE age <= 33	db.users.find({age: {\$lte: 33}})
SELECT * FROM users WHERE name LIKE '%Joe%'	db.users.find({name: /Joe/})
SELECT * FROM users WHERE name LIKE 'Joe%'	db.users.find({name: /^Joe/})
SELECT * FROM users WHERE age > 33 AND age < 40	db.users.find({age: {\$gt: 33, \$lt: 40}})
SELECT * FROM users ORDER BY name DESC	db.users.find().sort({name: -1})
SELECT * FROM users WHERE age = 32 AND name = 'Bob'	db.users.find({age: 32, name: "Bob"})
SELECT * FROM users LIMIT 10 SKIP 20	db.users.find().skip(20).limit(10)
SELECT * FROM users WHERE age = 33 OR name = 'Bob'	db.users.find({\$or:[{age:33}, {name: "Bob"}]})
SELECT * FROM users LIMIT 1	db.users.findOne()
SELECT DISTINCT name FROM users	db.users.distinct("name")
SELECT COUNT(*) FROM users	db.users.count()
SELECT COUNT(*) FROM users WHERE AGE > 30	db.users.find({age: {\$gt: 30}}).count()
SELECT COUNT(AGE) FROM users	db.users.find({age: {\$exists: true}}).count()
CREATE INDEX ON users (name ASC)	db.users.ensureIndex({name: 1})
CREATE INDEX ON users (name ASC, age DESC)	db.users.ensureIndex({name: 1, age: -1})
EXPLAIN SELECT * FROM users WHERE age = 32	db.users.find({age: 32}).explain()
UPDATE users SET age = 33 WHERE name = 'Bob'	db.users.update({name: "Bob"}, {\$set: {age: 33}}, false, true)
UPDATE users SET score = score + 2 WHERE name = 'Bob'	db.users.update({name: "Bob"}, {\$inc: {score: 2}}, false, true)
DELETE FROM users WHERE name = 'Bob'	db.users.remove({name: "Bob"})

Kurzorji

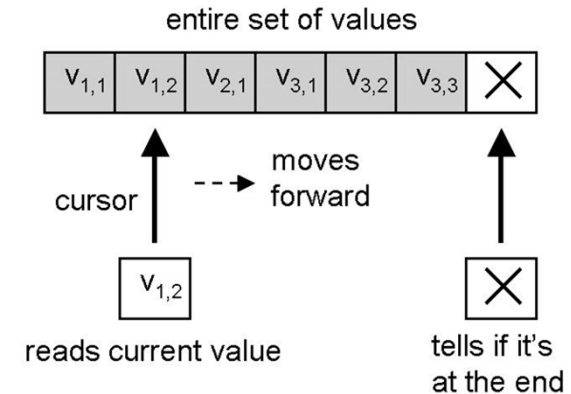
- kurzor - oblika iteratorja po podatkih v zbirki

```
var cur = db.evidenca.find() // vrni kurzor
cur.forEach(function (x) {printjson(x); }) // iteracija po kurzorju
```

- limit, skip, sort
- limit in skip uporabna za odstranjevanje (pagination) v aplikacijah)

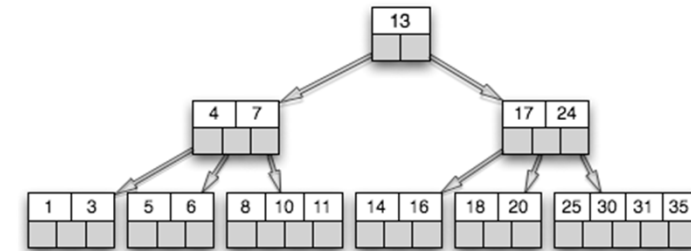
```
db.evidenca.find().limit(3) // omeji na prve 3 zapise
db.evidenca.find().skip(3) // preskoči 3 zapise
db.evidenca.find().sort({starost : 1}) // sortiranje naraščajoče
db.evidenca.find().sort({visina : -1}) // sortiranje padajoče
```

```
db.evidenca.count() // štetje zadetkov
db.evidenca.count({visina: {$gt : 170}}) // štetje s pogojem
db.evidenca.distinct("visina") // seznam različnih
```


Indeksiranje

- omejitev: največ 64 indeksov na zbirko
- indeks na $\{a : 1, b : 1, c : 1, \dots, z : 1\}$ pohitri delovanje poizvedb $\{a: 1\}, \{a : 1, b: 1\}, \{a : 1, b : 1, c : 1, \dots\}, \dots$
- možno tudi indeksiranje gnezdenih dokumentov
- podatkovna struktura indeksov: B-drevesa (kot pri relacijskih PB)


```
db.x.ensureIndex({visina: 1}) // izdelava indeksa
db.x.ensureIndex({visina: 1}, {name : "indy"}) // poimenovanje indeksa
db.x.dropIndex({visina: 1}) // brisanje indeksa
db.x.ensureIndex({visina: 1}, {unique : true}) // unikatni indeks (za ključe)

db.x.find({starost : 33}).explain() // poda statistiko poizvedbe
```

Geoprostorsko indeksiranje

- iskanje točk, ki so po lokaciji (koordinatah) sorodne izvorni točki
- vsak dokument vsebuje en par podatkov, ki predstavljajo lokacijo; pozor: Pythonovi (pred 3.6) slovarji niso urejeni (uporabimo `bson.SON()`)
- koordinate so običajno na intervalu od -180 do 180 (ustreza zemljepisni dolžini/širini)
  - `{ "gps" : [ 0, 100 ] }`
  - `{ "gps" : { "x" : -30, "y" : 30 } }`
  - `{ "gps" : { "latitude" : -180, "longitude" : 180 } }`
- izgradnja indeksa
  - `db.map.ensureIndex({"gps" : "2d"})`

Geoprostorsko indeksiranje

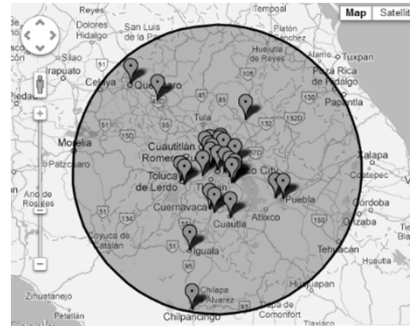
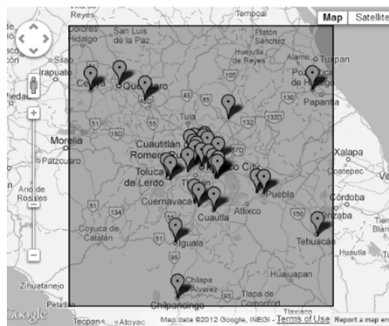
- iskanje:

```
db.map.find({"gps" : {$near : [40, -73]}})
```

```
db.map.find({"gps" : {$within : {$box : [[10, 20], [15, 30]]}}})
```

```
db.map.find({"gps" : {$within : {$center : [[12, 25], 5]}}})
```

- kot oblika možni tudi \$center, \$circle ali \$poly

- možna kombinacija indeksov za optimizacijo iskanja po različnih poljih

- db.places.ensureIndex({ location : "2d" , category : 1 });

- db.places.find({ location : { \$near : [50,50] }, category : 'coffee' });

- tipi indeksov: 2d – ravninska geometrija, 2dsphere – sferična geometrija (WGS84, World Geodetic System, 1984; uporablja GPS)

Kompleksne poizvedbe

- operator \$where
- pozor: počasna izvedba (pretvorba iz BSON v JavaScript, dela brez uporabe indeksov)

```
> db.primer.insert({jabolko: 1, banana : 6, breskev : 3})
> db.primer.insert({jabolko: 8, ananas : 4, lubenica : 4})

> db.primer.findOne({$where: function () {
... for (var prvi in this) {
...   for (var drugi in this) {
...     if (prvi != drugi && this[prvi] == this[drugi]) return true;
...   }
... }
... return false;
... })

{
  "_id" : ObjectId("5098b267b6979a0c0c662391"),
  "jabolko" : 8,
  "ananas" : 4,
  "lubenica" : 4
}
```

PyMongo – MongoDB odjemalec

- Instalacija v Python:
  - `conda install pymongo` (distribucija Anaconda)
  - `pip install pymongo`
- Navodila: <http://api.mongodb.org/python/current/tutorial.html>
- Zdaj lahko iz Pythona dostopate tako do MariaDB, kot MongoDB (peta – opcijska - domača naloga)

Uporaba iz Pythona (pymongo)

Bistvene razlike do JS konzole

- zapis funkcij s podčrtaji (find_one namesto findOne ipd.)
- slovarji ali BSON namesto JSON

```
from pymongo import MongoClient

client = MongoClient('localhost', 27017) # privzeti parametri
db = client.test # baza test
db.collection_names() # seznam vseh zbirk

db.obvestila.insert(dokument) # dodajanje dokumenta

posts.find_one({})

for post in db.izpiti.find({}): # iteriranje po zadetkih
    print(post)

for post in db.izpiti.find({}): # varnejše iteriranje
    print(post.get("nagrada", "ni nagrade"))
```

Iskanje, posodabljanje

```
# štetje zapisov - count
db.izpiti.find({"letnik": 1}).count()

# omejitev števila zadetkov - limit
for x in db.izpiti.find({"letnik": 1}).limit(3): x

# uporaba modifikatorjev, sortiranje
for x in db.izpiti.find({"letnik": {"$gt": 1}}).sort("ime"): x

# posodabljanje zapisov
db.izpiti.update({"letnik": 1}, {"$inc": {"letnik" :1}}) # samo prvi
db.izpiti.update({"letnik": 1}, {"$inc": {"letnik" :1}}, multi=True) # vseh zadetkov
db.izpiti.update({"letnik": 1}, {"$inc": {"letnik" :1}}, upsert=True) # ustvari, če ne obstaja
```

Indeksi: navadni in geoprostorski

```
#indeksiranje
db.izpiti.create_index([("letnik", ASCENDING), ("author", ASCENDING)])
db.izpiti.drop_index([("letnik", ASCENDING), ("author", ASCENDING)])

db.izpiti.find({...}).explain()["cursor"]           # statistike iskanja
db.izpiti.find({...}).explain()["nscanned"]

# geoprostorsko indeksiranje
import bson
from pymongo import GEO2D                          # sinonim za "2dsphere"
loc = bson.SON()                                   # ohranja vrstni red elementov
loc["x"]=3
loc["y"]=4
dok = {"ime": "Metka", "loc": loc}
db.prostor.insert(dok)

db.prostor.create_index([("loc", GEO2D)])
for doc in db.prostor.find({"loc": {"$near": [3, 6]}}).limit(3): doc
for doc in db.prostor.find({"loc": {"$within": {"$box": [[0,0],[3,4]]}}}): doc
```

Primer (jadralci)

```
# Jadralec Darko
db.jadralec.insert( {"jid": 22, "ime" : "Darko", "rating": 10, "starost":45} )

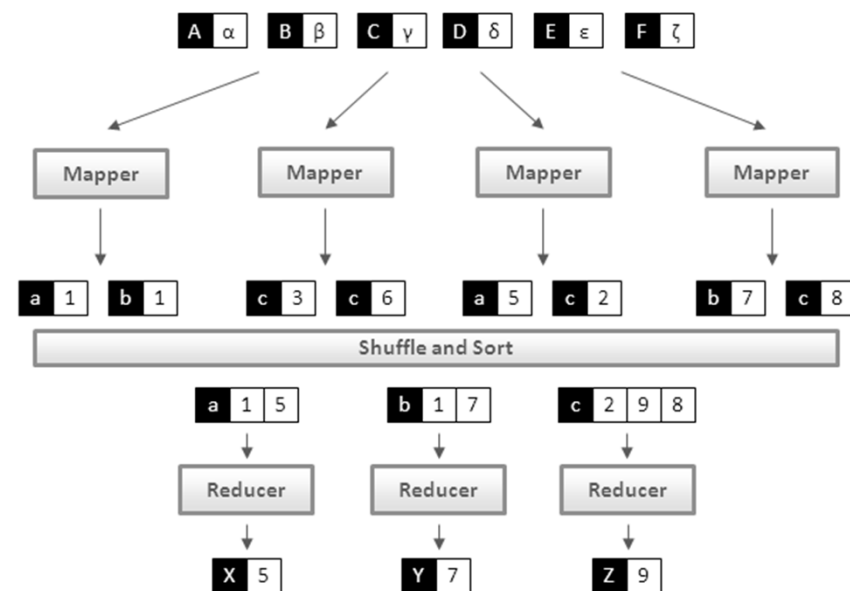
# Darkove rezervacije
db.rezervacija.insert( {"jid": 22, "cid" : 101, "dan": "2006-10-10" } )
db.rezervacija.insert( {"jid": 22, "cid" : 102, "dan": "2006-10-10" } )
db.rezervacija.insert( {"jid": 22, "cid" : 103, "dan": "2006-10-8" } )
db.rezervacija.insert( {"jid": 22, "cid" : 104, "dan": "2006-10-7" } )

# Indeksi
db.rezervacija.ensure_index("jid")
db.rezervacija.ensure_index("cid")
db.rezervacija.ensure_index( [ ("jid", pymongo.DESCENDING),
                                ("cid", pymongo.ASCENDING) ] )

# STIK: Poišči vse Darkove rezervacije
darko = db.jadralec.find_one({"ime" : "Darko"})
rez = db.rezervacija.find( {"jid" : darko["jid"]} )
for r in rez:
    print(r)
```

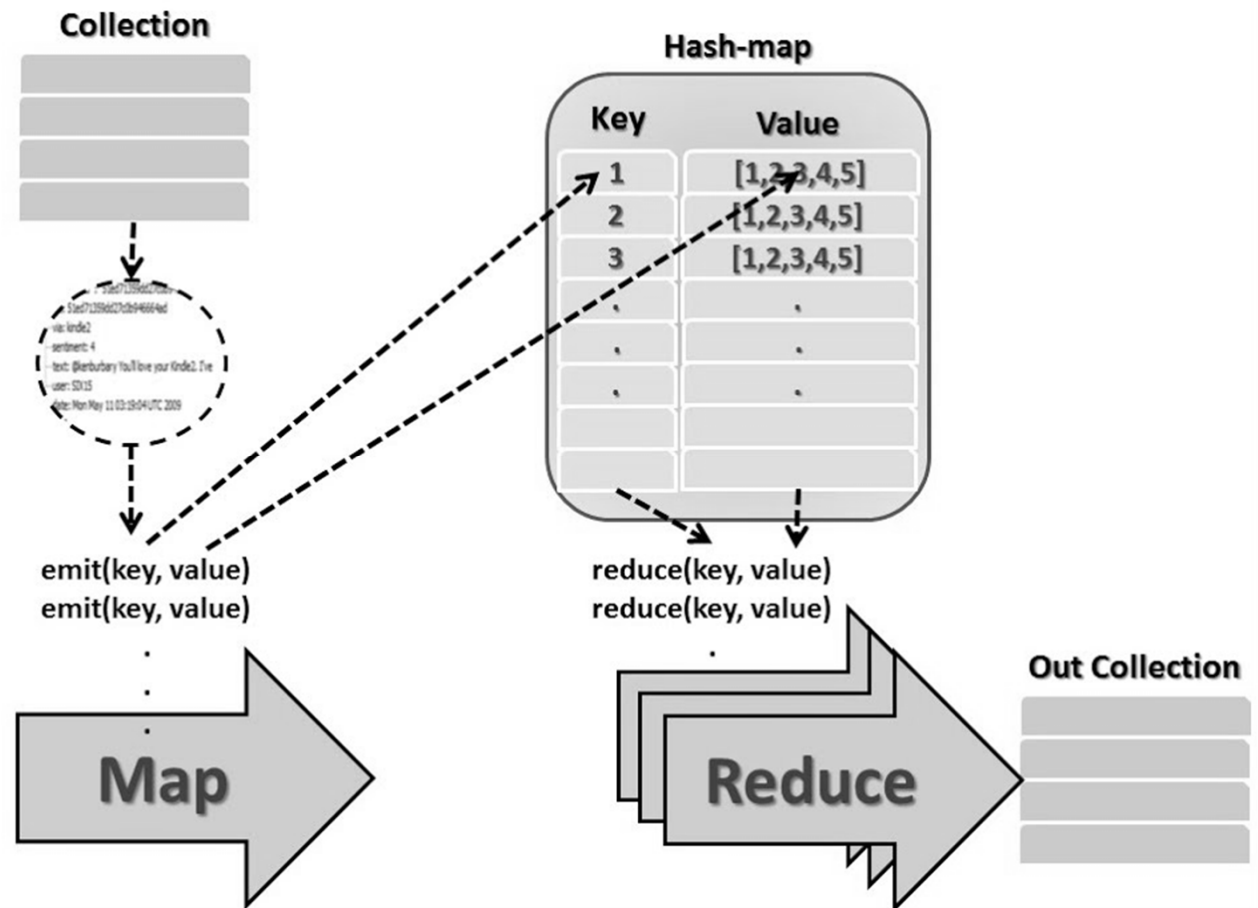
MapReduce

- postopek omogoča preprosto paralelizacijo programov (poizvedb) v velikih podatkovnih bazah preko velikega števila računalnikov/jeder/procesorjev
- splošen koncept, popularizirala Google in Apache Hadoop
- podobna ideja kot pri funkcijskem programiranju (map-fold)
- enostavna in učinkovita paralelizacija asociativnih *idempotentnih* funkcij
- velik **pretok** podatkov vendar previsoka **latenca** za izvajanje v realnem času

MongoDB MapReduce

- **map**: preslika vhodne dokumente v drugačno predstavitev (in/ali ključ) in jo/ju posreduje naprej s stavkom **emit**
- **reduce**: za vsak ključ prejme polje vrednosti od funkcije map in izračuna končni rezultat

MapReduce

Podana je študentska evidenca opravljenih izpitov:

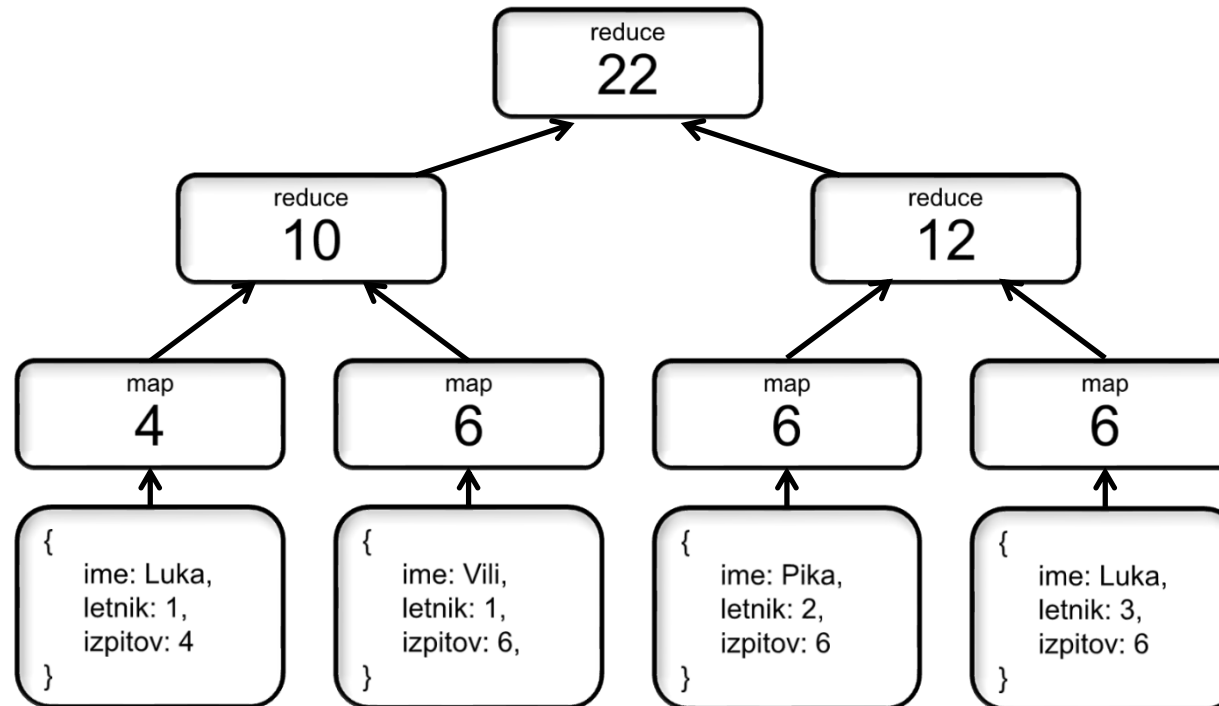
```
> db.izpiti.find({}, {_id:0}) # Projekcija, izpis brez _id
{ "ime" : "Luka", "letnik" : 1, "izpitov" : 4 }
{ "ime" : "Vili", "letnik" : 1, "izpitov" : 6 }
{ "ime" : "Jaka", "letnik" : 1, "izpitov" : 2 }
{ "ime" : "Taja", "letnik" : 2, "izpitov" : 2 }
{ "ime" : "Dino", "letnik" : 2, "izpitov" : 4 }
{ "ime" : "Igor", "letnik" : 3, "izpitov" : 2 }
{ "ime" : "Nina", "letnik" : 3, "izpitov" : 3 }
{ "ime" : "Dani", "letnik" : 3, "izpitov" : 6 }
{ "ime" : "Pika", "letnik" : 3, "izpitov" : 5 }
{ "ime" : "Dasa", "letnik" : 3, "izpitov" : 5 }
```

Zanima nas:

- Kakšno je skupno število izpitov, ki so jih opravili vsi študenti v letnikih?
- Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili vsi študenti v letnikih?
- Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili študenti po posameznih letnikih?

MapReduce: primer 1

1.) Kakšno je skupno število izpitov, ki so jih opravili vsi študenti v letnikih?

- reduce mora biti **asociativen**, vrstni red izvedbe je neopredeljen!!!
- reduce mora vrniti podatek istega tipa kot je tip rezultata funkcije emit

MapReduce: primer 1

```
var mapper = function() {  
  emit(null, this.izpitov)  
}
```

```
var reducer = function(key, values) {  
  var sum = 0;  
  values.forEach(function(x) {  
    sum += x;  
  })  
  return sum;  
}
```

```
> db.izpiti.mapReduce(mapper, reducer, {out: "rezultati"})  
{  
  "result" : "rezultati",  
  "timeMillis" : 97,  
  "counts" : {  
    "input" : 10,  
    "emit" : 10,  
    "reduce" : 1,  
    "output" : 1  
  },  
  "ok" : 1,  
}
```

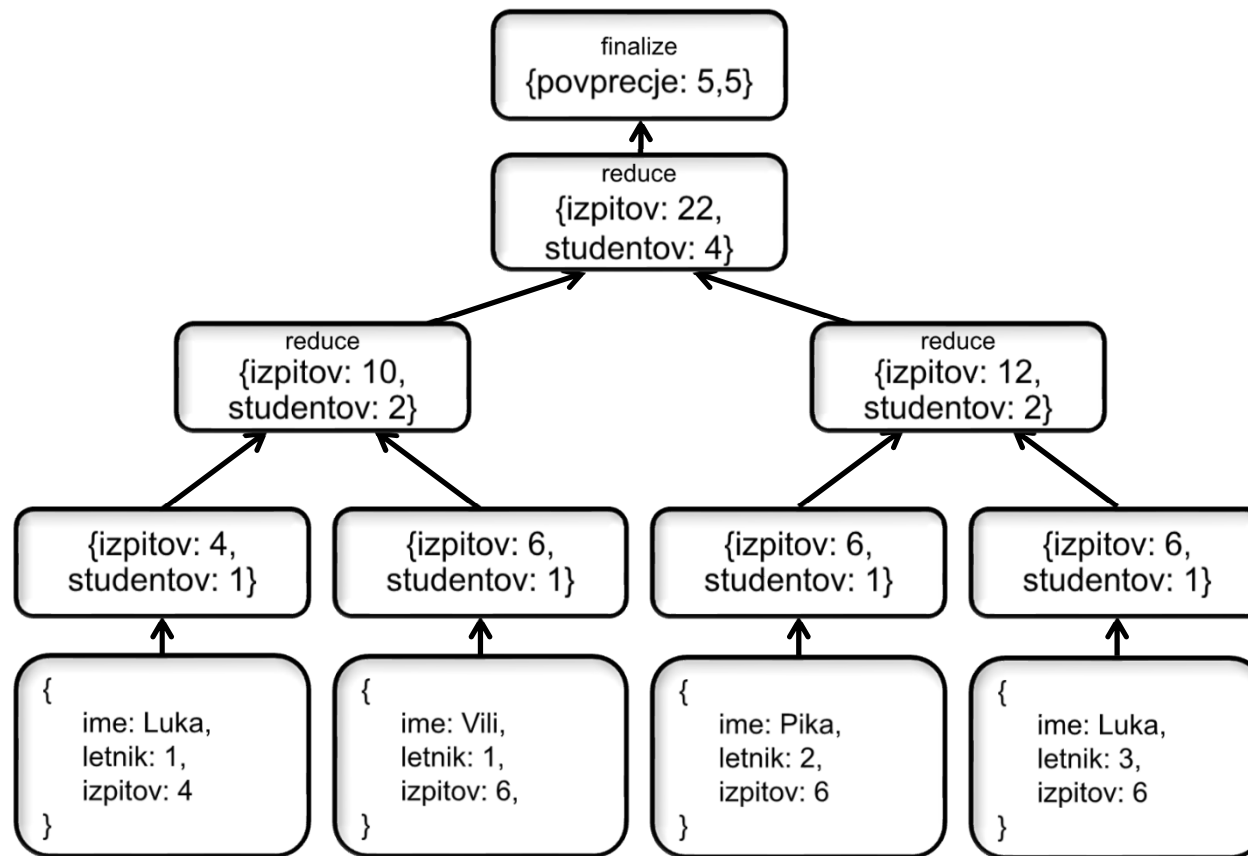
```
> db.rezultati.find()  
{ "_id" : null, "value" : 39 }  
> db.rezultati.findOne().value  
39
```

naziv zbirke, v kateri se bo shranil rezultat

izpis rezultata

MapReduce: primer 2

2.) Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili vsi študenti v letnikih?

MapReduce: primer 2

Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili vsi študenti v letnikih?

```
var mapper = function() {  
    emit(null, {studentov: 1, izpitov: this.izpitov})  
}
```

```
var reducer = function(key, values) {  
    var sum = {studentov: 0, izpitov: 0}  
    values.forEach(function(x) {  
        sum.studentov += x.studentov;  
        sum.izpitov += x.izpitov  
    })  
    return sum;  
}
```

```
> db.izpiti.mapReduce(mapper, reducer, {out: "rezultati"})  
> db.rezultati.find()  
{ "_id" : null, "value" : { "studentov" : 10, "izpitov" : 39 } }
```

```
> var finalizer = function(key, value) {  
    var povprecje = value.izpitov/value.studentov;  
    delete value.izpitov;  
    delete value.studentov;  
    value.povprecje = povprecje;  
    return value;  
}
```

```
> db.izpiti.mapReduce(mapper, reducer,  
    {out: "rezultati", finalize: finalizer})  
> db.rezultati.find()  
{ "_id" : null, "value" : { "povprecje" : 3.9 } }
```

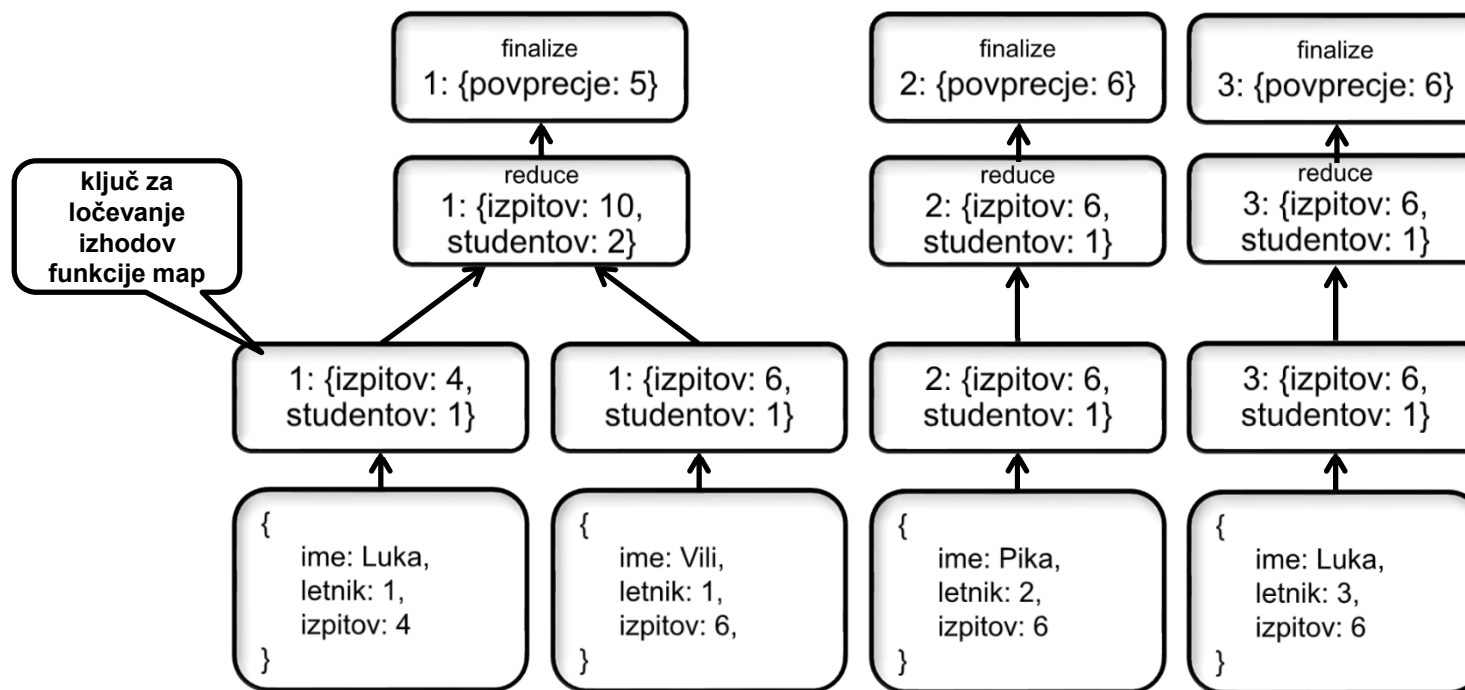
funkcija za
finalizacijo
rezultata, ki se
izvede

dodatni parameter
za uporabo
finalizatorja

MapReduce: primer 3

3.) Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili študenti po posameznih letnikih?

- emit(key, value)

MapReduce: primer 3

Kakšno je povprečno število izpitov, ki so jih opravili študenti po posameznih letnikih?

```
var mapper = function () {  
  emit(this.letnik, { studentov: 1, izpitov: this.izpitov })  
}  
% reducer in finalizer ostaneta enaka!
```

uporaba ključa

```
> db.izpiti.mapReduce(mapper, reducer,  
  { out: {inline: 1}, finalize: finalizer }).results  
[  
  {  
    "_id" : 1,  
    "value" : {  
      "povprecje" : 4  
    }  
  },  
  {  
    "_id" : 2,  
    "value" : {  
      "povprecje" : 3  
    }  
  },  
  {  
    "_id" : 3,  
    "value" : {  
      "povprecje" : 4.2  
    }  
  }  
]
```

izpis na konzolo

PyMongo in map_reduce

```
from bson.code import Code
```

objekt za hranjenje
programske kode

```
map = Code("function() {"  
    "emit(this.letnik, {studentov: 1, izpitov: this.izpitov})"  
    "})")
```

```
reduce = Code("function(key, values) {"  
    "var sum = {studentov: 0, izpitov: 0};"  
    "values.forEach(function(x) {"  
        "sum.studentov += x.studentov;"  
        "sum.izpitov += x.izpitov;"  
    "});"  
    "return sum;"  
    "})")
```

zapis programske
kode v več vrsticah

```
result = db.izpiti.map_reduce(map, reduce, "myresults")
```

zbirka, kamor se
zapiše rezultat

```
for doc in result.find():  
    print (doc)
```

kurzor po
rezultatih

MongoDB - literatura

The Little MongoDB Book
by Karl Seguin

- Eelco Plugge, Tim Hawkins, Peter Membrey: The Definitive Guide to MongoDB: The NoSQL Database for Cloud and Desktop Computing. Apress, 2010.
- Karl Seguin: The Little MongoDB Book. <http://github.com/karlseguin/the-little-mongodb-book>, 2012.
- MongoDB manual: <http://www.mongodb.org/display/DOCS/Manual>
- PyMongo Documentation: <http://api.mongodb.org/python/current/>
- Donovan Hsieh, NoSQL Data Modelling, eBay, 2014
<http://www.ebaytechblog.com/2014/10/10/nosql-data-modeling>

Grafni SUPB

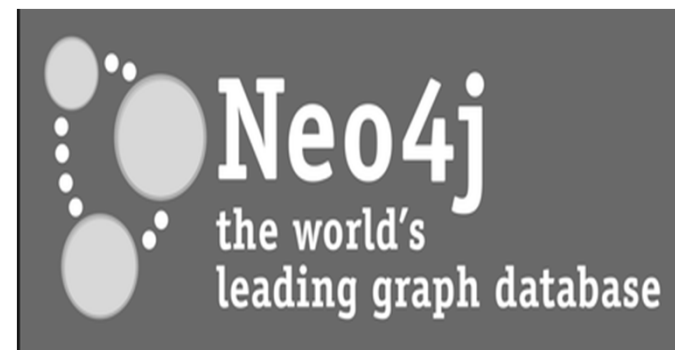
- Podatkovni model je graf z lastnostmi (omrežje, „property graph“)
  - Podatki se hranijo v vozliščih, povezavah in njihovih dodanih lastnostih
- Vsako vozlišče vsebuje kazalce na svoje naslednike
  - Posledično ne potrebujemo nujno (lahko pa) dodatnih indeksov
- Povezave vsebujejo najpomembnejši del informacije, saj povezujejo
  - Vozlišča z drugimi vozlišči
  - Vozlišča z njihovimi lastnostmi

Neo4j, grafni nerelacijski SUPB

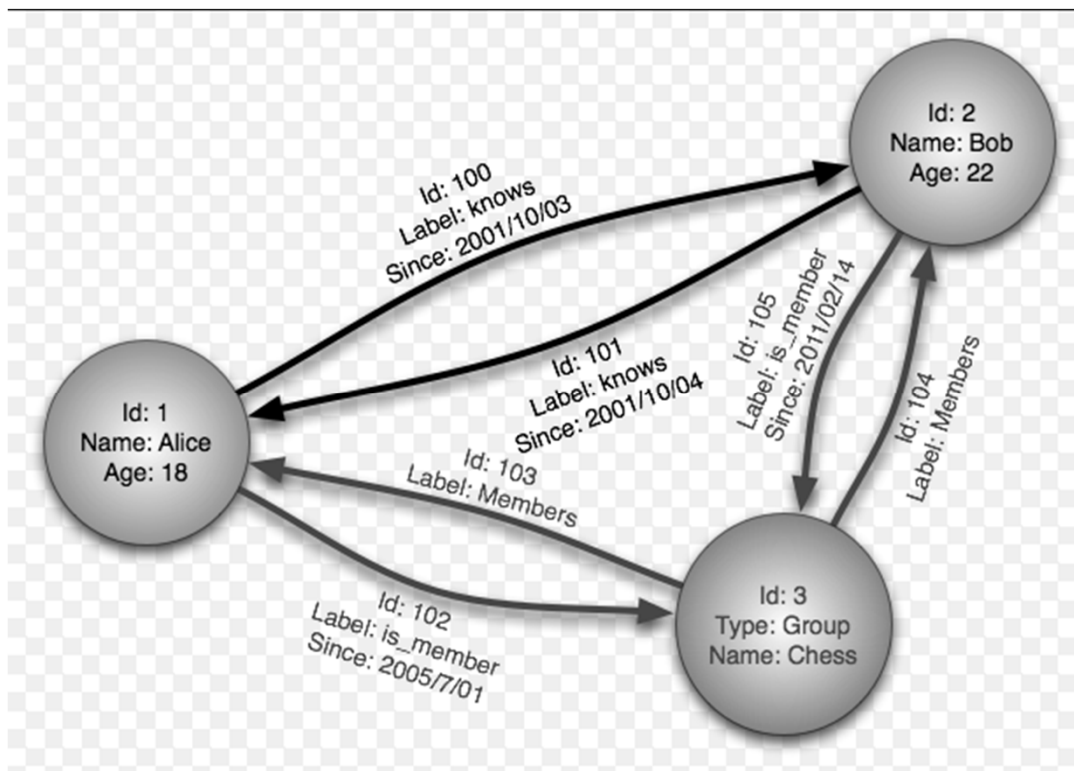
- Kaj je Neo4j?
- Grafni nerelacijski SUPB
- Povpraševalni jezik Cypher
- Povezava z aplikacijami (Python)
- Kdaj ga izbrati?

- Namestitev:
  - Prenos (OS in arhitektura sistema)
  - Preprosta namestitev (le specifikacija avtentikacije, kasneje jo lahko izklopite)

Kaj je Neo4j

- Produkt podjetja Neo Technologies
- Najpopularnejši grafni SUPB
- Implementiran v Javi
- Odprtokoden

GRAFNI SUPB

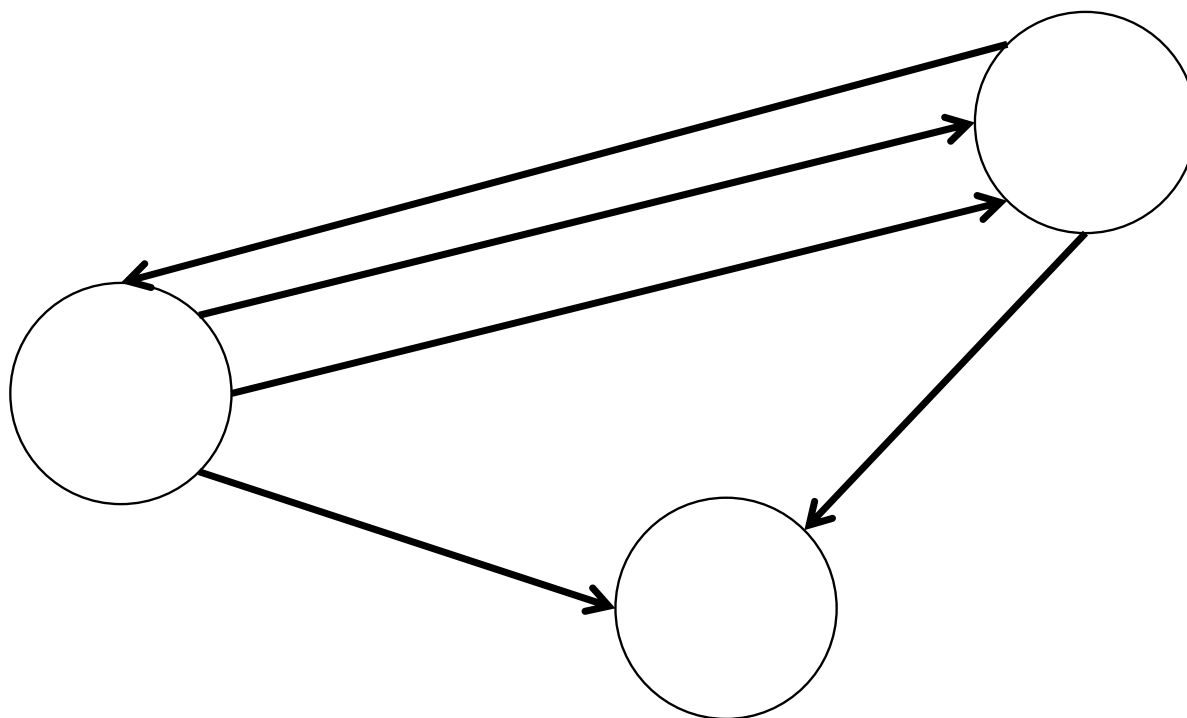

Vozlišča lahko vsebujejo

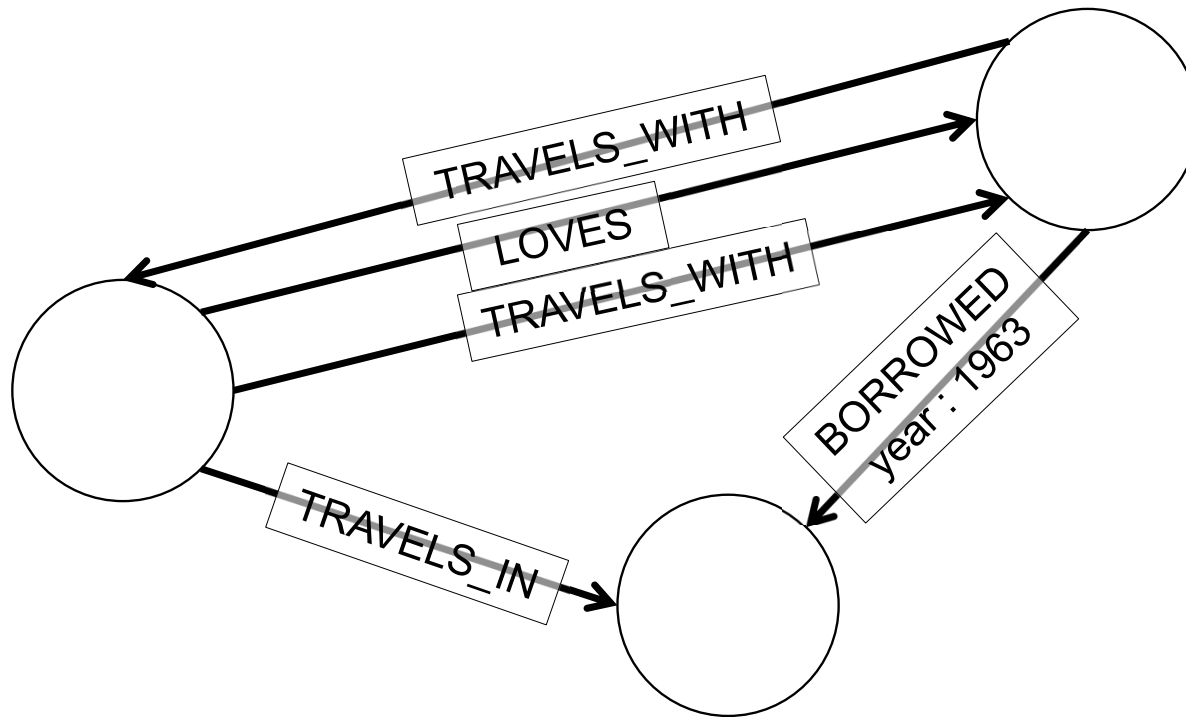
- Identifikator (id, ime)
- Lastnosti (properties): pari (ime lastnosti, vrednost)
- Oznako (label): pripadnost skupini/tipu vozlišč

(Wikipedia)

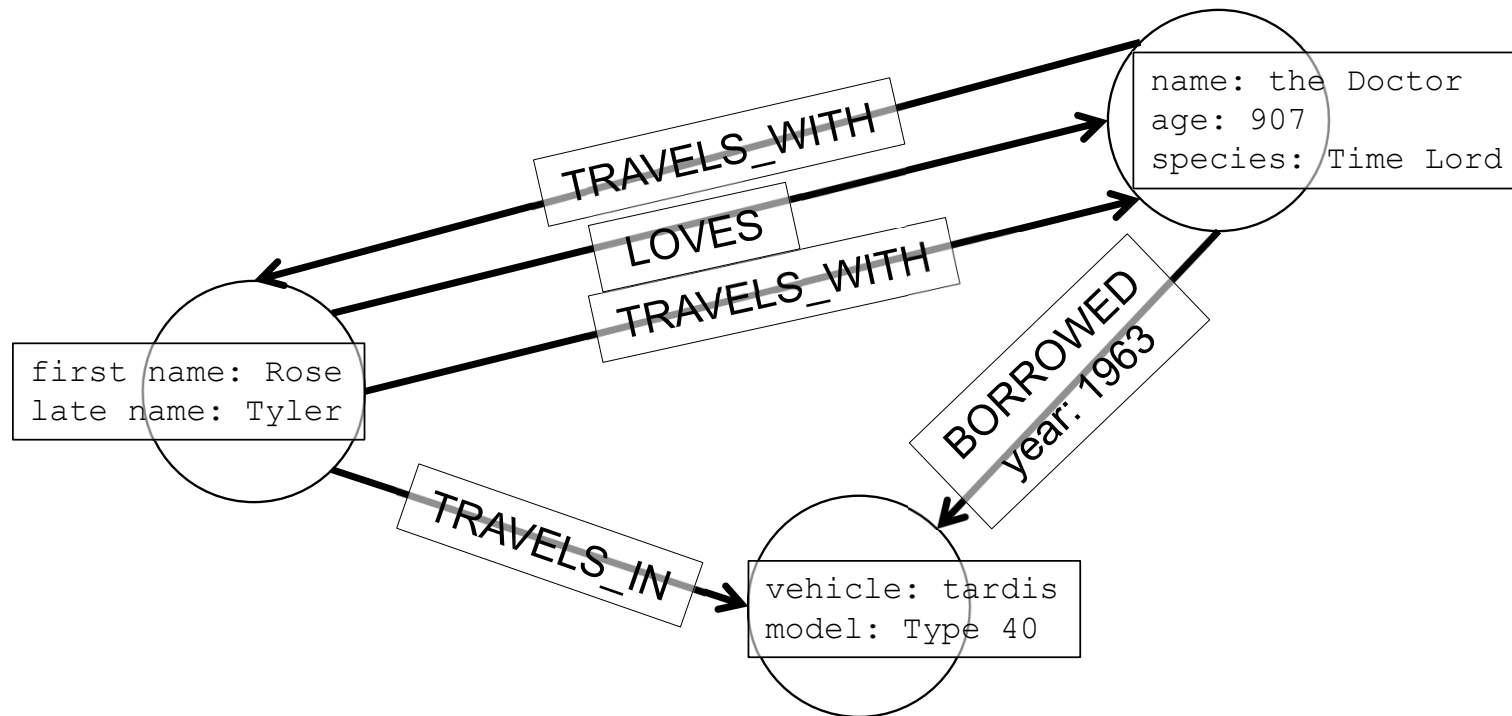
PODATKOVNI MODEL: GRAF Z LASTNOSTMI (PROPERTY GRAPH)

PODATKOVNI MODEL: GRAF Z LASTNOSTMI (PROPERTY GRAPH)

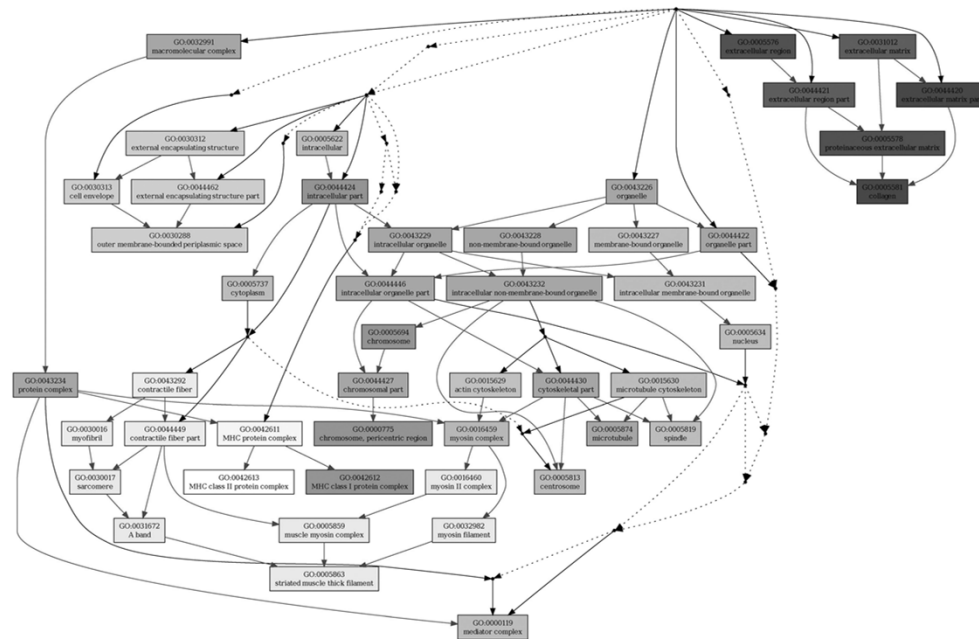
PODATKOVNI MODEL: GRAF Z LASTNOSTMI (PROPERTY GRAPH)

Prednosti grafnih SUPB

- Če nas zanimajo povezave (razmerja) med entitetami (vozlišči) so grafni SUPB zelo uporabni zaradi svojega podatkovnega modela
- Grafni SUPB so zelo primerne za asociativne podatkovne množice
  - Podobno kot družabna omrežja
- Omogočajo direktno preslikavo objekto usmerjenih struktur in aplikacij
  - Klasifikacija objektov
  - Hierarhije (razmerja starš - potomec)
- **Zelo fleksibilen podatkovni model**

Pomanjkljivosti grafnih SUPB

- Manj primerno za tabelarične podatke z malo razmerji
- Slaba podpora za OLAP in druge večdimenzionalne strukture
  - Aktivno področje, potrebne nadaljnje raziskave in razvoj
- V določenih primerih problematično horizontalno skaliranje

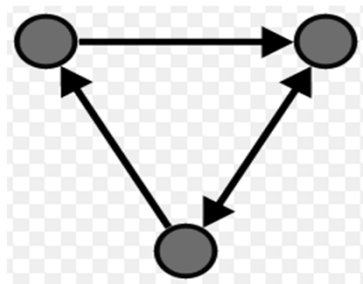
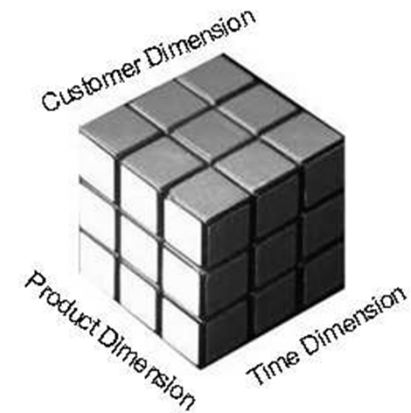

Diagram illustrating a table structure with labels:

- Table name: STUDENTS
- Column name: Rollno, Name, Phone
- Tuple / Row: s1, s2, s3, s4
- Table / Relation: The entire table structure
- Attribute / Column: Individual data points within the table

Rollno	Name	Phone
s1	Louis Figo	454333
s2	Raul	656675
s3	Roberto Carlos	546782
s4	Guti	567345

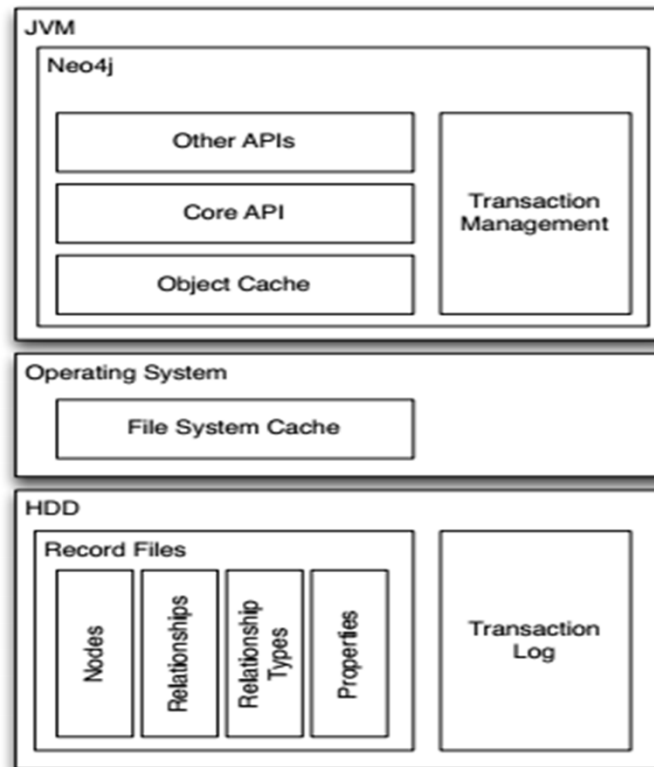

Enostavnost in učinkovitost agregacije

Primerjava Neo4j in relacijskih SUPB

- Nima vnaprej definirane sheme/konvencije, ki se je mora držati
  - Vsako vozlišče/povezava ima lahko poljuben nabor lastnosti
- Podpora ACID transakcijam (logičnim enotam dela)
- Povpraševalni jezik Cypher (nekoliko podoben SQL)
  - Inicijativa openCypher (virji/materiali za implementacijo jezika)
  - Del iniciative SQL/PGQ (Property Graph Queries in SQL), integracija v SQL ISO standard SQL/PGQ:2020, trenutno v fazi specifikacije zahtev
- Enostaven za učenje in uporabo
- Dobra dokumentacija, velika podpora skupnosti
- Podpora sodelovanju z drugimi jeziki
  - Java, Python, Perl, Scala, ...

ARHITEKTURA NEO4J

(Bachman, 2013, p.11)

Povpraševalni jezik Cypher

- Eden od načinov za povpraševanje v Neo4j (ostalo: REST API , Gremlin, Core API + povezave z zunanji jeziki, ...)
- Formulacija povpraševanj, ki temelji na razmerjih med podatki
- Specifikacija z vzorci (patterns)
- Primer vzorca (ustvarjanje povezave med konkretnima vozliščema):

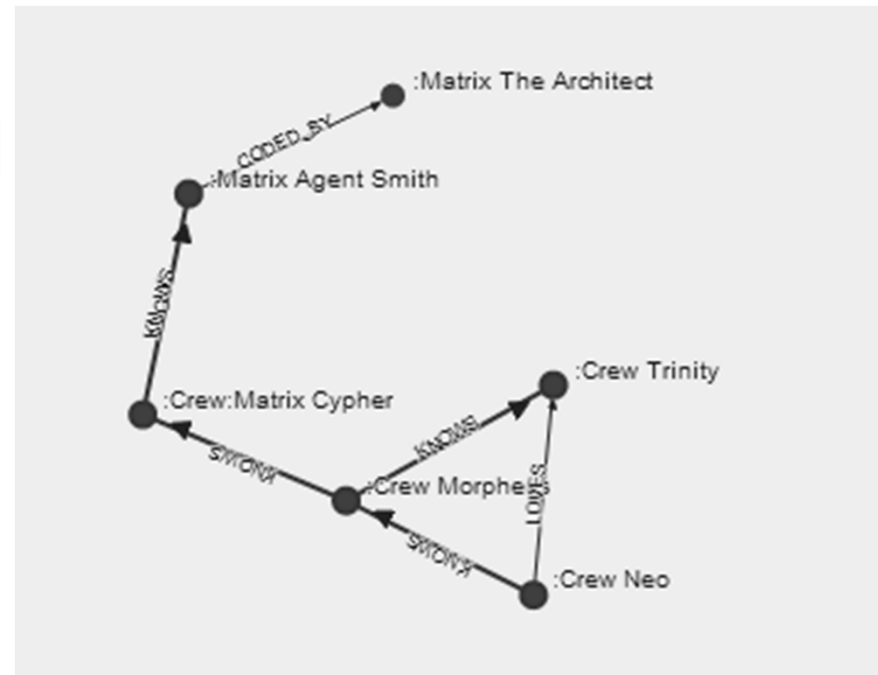
```
MATCH (a:Person { name: 'Ann' }), (b:Person { name: 'Dan' })  
      CREATE (a)-[:KNOWS]->(b)
```

- Mnoge značilnosti izhajajo iz želje po odpravi težav relacijskih SUPB (npr. odprava stičnih tabel)

CYPHER

```
CREATE (Neo:Crew { name:'Neo' })
```

```
(Neo)-[:KNOWS]->(Morpheus)
```

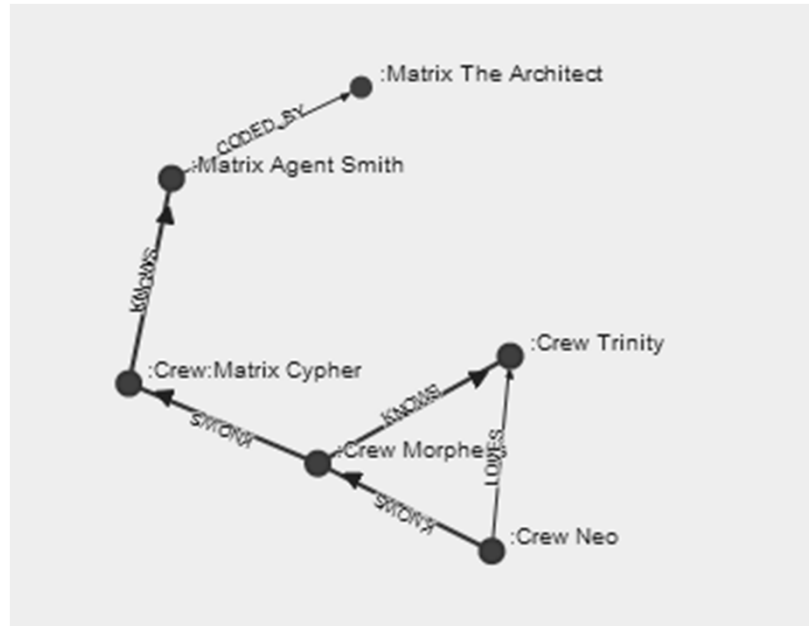

(www.neo4j.org/learn/cypher)

CYPHER

```













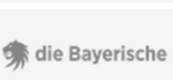











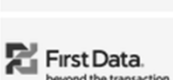


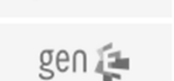


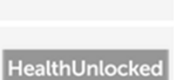


















Query:
MATCH (n:Crew)-[r:KNOWS*]-m
WHERE n.name='Neo'
RETURN n AS Neo,r,m
    
```


Neo	r	m
{name:"Neo"}	[(0)-[0:KNOWS]->(1)]	(1:Crew {name:"Morpheus"})
{name:"Neo"}	[(0)-[0:KNOWS]->(1), (1)-[2:KNOWS]->(2)]	(2:Crew {name:"Trinity"})
{name:"Neo"}	[(0)-[0:KNOWS]->(1), (1)-[3:KNOWS]->(3)]	(3:Crew:Matrix {name:"Cypher"})
{name:"Neo"}	[(0)-[0:KNOWS]->(1), (1)-[3:KNOWS]->(3), (3)-[4:KNOWS]->(4)]	(4:Matrix {name:"Agent Smith"})

(www.neo4j.org/learn/cypher)

KDO VSE UPORABLJA NEO4J?

Tudi:

- Ebay
- LinkedIn
- Walmart
- ...

Kdaj uporabiti grafni SUPB?

- Ključna vprašanja
  - Ali bomo obravnavali predvsem razmerja?
  - Kakšna bodo poizvedovanja?
- Grafni SUPB Neo4j je med najpogosteje uporabljanimi nerelacijskimi SUPB, popularnejši so le MongoDB (dokumentni), Cassandra (stolpčni), Redis (ključ-vrednost), Hbase (stolpčni).
- Najpopularnejši grafni SUPB (2020), poudarjeni so čisti grafni SUPB, neo4j ima več kot 50% delež

1. Neo4j	7. Amazon Neptune
2. Microsoft Azure Cosmos DB	8. GraphDB
3. ArangoDB	9. Dgraph
4. OrientDB	10. Giraph
5. Virtuoso	
6. JanusGraph	

Neo4j / grafni SUPB in skaliranje

- Horizontalno skaliranje grafov in izvajanje grafnih algoritmov je v splošnem problematično!
- Zakaj: tipično visoka povezanost netrivialnih grafov („six degrees of separation“), zato so potrebne poizvedbe med vozlišči
- Vendar: iskanje vzorcev je pogosto možno dobro paralelizirati (neodvisnost)
- Možne rešitve:
  - Popolna replikacija podatkov (grafov) na vseh vozliščih – ni vedno mogoče. Enostavno, vendar prostorsko potratno!
  - Omejevanje globine lokalnih povezav oz. poti (npr. do 3 lokalno, višje/daljše lahko tudi med vozlišči). Relativno zahteven pristop!
- Neo4j - tipična topologija: porazdeljeno branje, centralizirano zapisovanje, popolna replikacija podatkov

Neo4j - literatura

- Ian Robinson, Jim Webber, Emil Eifrem: Graph Databases, 2nd Edition, O'Reilly Media, <https://neo4j.com/books/> (free)
- <http://www.neo4j.org>
- <http://www.neo4j.org/learn/cypher>
- Bachman, Michal (2013). GraphAware: Towards Online Analytical Processing in Graph Databases
  - <http://graphaware.com/assets/bachman-msc-thesis.pdf>
- Hunger, Michael (2012). Cypher and Neo4j
  - <http://vimeo.com/83797381>
- Mistry, Deep (2013). Neo4j: A Developer's Perspective
  - <http://osintegrators.com/opensoftwareintegrators%7Cneo4jadevelopersperspective>
- Wikipedia (Neo4j, Graph Database)

Zaključek: nerelacijski SUPB – da ali ne?

- Ni standardnega povpraševalnega jezika.
- V primerjavi z relacijskimi PB problematično pisanje (nižjenivojski jeziki) in optimizacija poizvedb.
- Podpora transakcijam ACID. Ali jih res ne potrebujemo na dolgi rok?
- BASE zahteva trezen razmislek, sicer lahko vodi v zmedo.
- Kdaj torej uporabiti nerelacijske SUPB?
  - Zahtevana masivna (webscale) paralelizacija
  - Ni potrebe po transakcijah
  - Ne potrebujemo enovitega, standardnega povpraševalnega jezika

Za kaj oz. kdaj je torej primeren NoSQL

- Netransakcijski sistemi
- Enozapisne, komutativne transakcije
- Neprimerno za sodobne OLTP sisteme
- Ne potrebujemo enovitega povpraševalnega jezika
  - programska koda
  - CQL, UnQL (po zgledu SQL, nestandardno, nekompatibilno)